

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ CENTRA ZA MIROVNE STUDIJE ZA 2020. GODINU

Lipanj 2021.

I CMS-OVI PROGRAMI I AKTIVNOSTI U 2020. GODINI

Centar za mirovne studije (CMS) je organizacija civilnog društva koja štiti ljudska prava i teži društvenoj promjeni temeljenoj na vrijednostima demokracije, antifašizma, nenasilja, mirotvorstva, solidarnosti i jednakosti koristeći aktivizam, obrazovanje, istraživanje, zagovaranje i direktnu podršku. Radimo sa zajednicama, inicijativama, organizacijama, medijima, institucijama i pojedincima u Hrvatskoj i međunarodno.

Vizija CMS-a je solidarno, otvoreno i nenasilno društvo čije institucije omogućavaju mir, socijalnu sigurnost, političku i ekonomsku jednakost te slobodu svih ljudi. Vodeći računa o ravnoteži između vlastitog postojanja i okoliša, članovi društva aktivno sudjeluju u donošenju odluka, upravljanju javnim dobrima i razvoju svojih zajednica.

Sukladno Strateškom planu, **programska područja u kojima će CMS raditi u razdoblju 2020. - 2024.** su:

1. Interkulturalno i otvoreno društvo
2. Rastakanje sustavne opresije
3. Obrazovanje za mir, jednakost i demokraciju
4. Osnaživanje za društvenu promjenu
5. Borba protiv socio-ekonomskih nejednakosti

Rad CMS-a organiziran je u tri programske cjeline: *Mirovno obrazovanje i afirmacija nenasilja*; *Azil, integracija i ljudska sigurnost* te *Borba protiv nejednakosti*. U nastavku su stoga izložene najvažnije aktivnosti i programi CMS-a u svakoj od ove tri programske cjeline te na kraju podaci o javnoj vidljivosti CMS-a.

Program Mirovno obrazovanje i afirmacija nenasilja

Program *Mirovno obrazovanje i afirmacija nenasilja* svojim je radom u 2020. godini primarno doprinio programskom području 3. (Obrazovanje za mir jednakost i demokraciju) i 4. (Osnaživanje za društvenu promjenu) Strateškog plana Centra za mirovne studije 2020. – 2024. S obzirom na naše temeljne pristupe rada koji uvelike uključuju direktan rad s ljudima kroz usavršavanja, treninge, mentorstva, osnaživanje, okupljanje, 2020. godina bila nam je izrazito izazovna zbog pandemije virusa Covid-19 i potrebe da se naš direktan rad prilagodi radu online. Ipak, možemo reći da smo zadovoljne fleksibilnošću koju smo pokazale. Dojma smo, a i evaluacije naših sudionika/ca govore, da rad u ovim otežanim uvjetima nije doveo do smanjenja kvalitete naših programa, na što smo ponosne. Zasluge za to idu naravno i našim sjajnim suradnicima i suradnicama koji su se s nama upustili u razne eksperimente 2020. godine – voditeljima i koordinatoricama Mirovnih studija, kolegicama iz područja nezavisne kulture, kolegicama iz područja obrazovanja! Gledajući unazad, 2020. nam je zapravo bila godina učenja novih vještina, godina bavljenja novim temama, u nekim aspektima i godina izlaska iz ‘sigurne zone’ - u svakom slučaju godina napretka i rasta.

1. Izazovi i vanjski utjecaji

Godinu su obilježili izvanredni uvjeti u obrazovanju, primarno škola na daljinu koja je ostavila dio učenika/ca po strani. Naš rad u području borbe za jednak pristup i uvjete obrazovanja bio je obilježen zauzimanjem za ranjive skupine (djecu slabijeg socio-ekonomskog statusa, djecu izbjeglice, Rome) koji nisu mogli uopće ili adekvatno pristupiti i pratiti online nastavu. Upozoravali smo i zagovarali rješenja tih problema prema relevantnim institucijama no sporost prilagodbe sustava nije donijela željeno unapređenje pristupa obrazovanju za ranjive skupine čime država nije omogućila ostvarivanje prava na obrazovanje svoj djeci.

I naš je rad u 2020. obilježila pandemija virusa Covid-19. Sretne smo jer nitko iz našeg kolektiva i šire zajednice nije bio ozbiljnije ugrožen ovom bolešću, ali rad u pandemijskim uvjetima svakako je bio otežan. Brojne smo programe uspješno preselile online, ali direktan kontakt sa sudionicama i suradnicama svakako se ne može usporediti s virtualnim. Različite smo aktivnosti reorganizirale, neke nekoliko puta pa morale otkazati - bilo je izazovno u svakom pogledu. U 2020. godini nastavio se sad već višegodišnji trend teške komunikacije s institucijama relevantnim za naš rad prvenstveno Ministarstvom znanosti i obrazovanja i Agencijom za odgoj i obrazovanje. Neke individualne suradnje postoje, ali institucionalne je bilo teško ako ne i nemoguće ostvariti. No neke nove suradnje smo uspjeli

ostvariti - s Institutom za migracije i narodnosti te Nacionalnim centrom za vanjsko vrednovanje obrazovanja. Ono što 2020. godinu razlikuje od prijašnjih su povećane mogućnosti za namicanje sredstava u području obrazovanja. Bile smo uspješne na nekoliko velikih natječaja što nam donosi određenu dozu sigurnosti, ali u isto vrijeme traži i uključivanje novih suradnica u rad što još nismo uspjele ostvariti.

2. Ključne aktivnosti i rezultati

Naš zagovarački rad primarno je bio usmjeren na praćenje ostvarenja prava na obrazovanje te održavanju teme obrazovanja u društvenom i političkom fokusu kroz usuglašavanje Zahtjeva GOOD inicijative usmjerenih političkim strankama uoči izbora. Tijekom godine radile smo paralelno s različitim partnerima i grupama: usavršavale smo nastavnice i zagovarale kvalitetno uvođenje GOO-a (Time for GOOD Education 2.0, Behave, Znanje za održivo djelovanje), doprinijele razvoju interkulturalnih i građanskih kompetencija učenika osnovnih i srednjih škola (Erasmus+ p.s. Pokreni solidarnost), radile s organizacijama u kulturi (Močvarna akademija, Muzej susjedstva Trešnjevka, Korak dalje prema uključivoj kulturi). Provele smo i reformirane 22. Mirovne studije, silom prilika u hibridnom modelu zbog izbijanja pandemije nakon početka programa, što nas je u konačnici potaklo na pripremu prvog ikad nacionalnog programa u 2021.

Zagovaranje/javne politike

Naš zagovarački rad u Hrvatskoj primarno je bio usmjeren na praćenje ostvarenja prava na obrazovanje, omogućavanje jednakog pristupa obrazovanju djece iz ranjivih skupina (slabijeg socio-ekonomskog statusa, izbjeglice, Romi). Organizirale smo i sudjelovale u nizu aktivnosti kao što su paneli ([Škola na daljinu, učenici na marginu](#)), GOOD grupa Nejednaki u obrazovanju: [Romi](#), [izjednačavanje obrazovnih](#)

Najava panela Škola na daljinu, učenici na marginu

[mogućnosti](#), pripoćenja: [sigurnost u školama](#), [problemi u pristupu obrazovanju](#), [pritužba UN-ovom odboru za prava djece](#), pisma i apeli ministru obrazovanja, gostovanja u medijima. U sklopu našeg rada u koordinaciji GOOD inicijative, analizirale smo i komentirale javne politike i predizborne programe

stranaka u području obrazovanja te zagovarale kvalitetu u području novih sadržaja u formalnom obrazovanju kao što su Održivi razvoj te Građanski odgoj i obrazovanje. Važan dio tih napora su Zahtjevi GOOD inicijative usmjereni političkim strankama pred nacionalne izbore koje je slijedilo predizborno sučeljavanje "Obrazovanje u fokusu".

U okviru međunarodnog zagovaranja kvalitetnog obrazovanja i osobito Cilja održivog razvoja 4.7. dali smo doprinos za svoje teme SOLIDAR-ovom izvještaju ['Citizenship and Lifelong Learning Monitor 2020'](#). Kroz kontinuiran rad u mreži Tjedna globalnog obrazovanja redovito na [međunarodnim i regionalnim sastancima](#) izvještavamo o stanju globalnog i građanskog obrazovanja u Hrvatskoj.

Građanski odgoj i obrazovanje, globalno obrazovanje i govor mržnje

Započele smo koordinirati najveći međunarodni projekt CMS-a, Erasmus+ *'BEST: Build European Solidarity Today!'* koji se paralelno provodi u Italiji, Španjolskoj, Francuskoj, Sloveniji, Poljskoj i Hrvatskoj. Glavna je ideja projekta školama partnerskih zemalja pružiti didaktičke materijale kroz koje se mogu baviti suvremenim globalnim temama u nastavi. Tako se u školskoj godini 2020./2021. u otežanim pandemijskim prilikama otprilike 23 000 učenika/ca bavilo obradom tema migracija, međugeneracijske solidarnosti, ravnopravnosti spolova, mentalnim zdravljem mladih, klimatskim promjenama i diskriminacijom. U hrvatsku su inačicu projekta (*p.s. Pokreni solidarnost!*) uključene 24 škole iz cijele zemlje. Osim rada na podizanju građanske kompetencije učenika u nastavi, učenici nekih škola aktivno će se uključiti i u rad u svojim lokalnim zajednicama kroz planiranje i vođenje akcija solidarnosti. Konkretno je to doprinos građanskom odgoju i obrazovanju koje u formalnom kurikulumu u Hrvatskoj još uvijek nije zadobilo važno mjesto. Više pročitajte [ovdje](#).

Učenici uključeni u p.s. Pokreni solidarnost

Nastavnice Krapinsko-zagorske županije na usavršavanju u području GOO-a povodom obilježavanja 5 godina provedbe GOO-a u Rijeci.

Vrlo smo aktivne i dalje u radu GOOD inicijative gdje pružamo podršku kvalitetnoj provedbi GOO-a u školama. Kada je krenula nastava online, s partnerima smo pripremile [repozitorij materijala](#) za korištenje nastavnicima, a izradile smo i objavile druge korisne materije i pomagala za obrazovne radnice/ke, na primjer tiskani i online kalendar za škole, [radni materijal](#) i [video](#) na temu Solidarnost. Nastojale smo biti vidljive i aktivne u ovom području, popularizirati teme obrazovanja i kroz pojačan rad putem FB stranice Građanski odgoj i obrazovanje kojoj kontinuirano raste broj pratitelja (trenutno 12 000 osoba). Radimo na jačanju i širenju GOOD inicijative kontinuirano, razvijamo jaču internu komunikaciju i suradnju članica te smo i ove godine sudjelovale u pripremi i održavanju [godišnjeg sastanka GOOD inicijative](#) te organizirale nekoliko sastanaka GOOD grupe "Pristup obrazovanju". U studenom 2020. koordinirale smo i Tjedan globalnog obrazovanja u Hrvatskoj s motom "Ovo je naš svijet, pokrenimo promjene zajedno!" i fokusom na aktivnim mladima kao pokretačima i nosiocima promjena. Bila je to prilika da se globalno obrazovanje promovira kao važan alat za poticanje solidarnosti, interkulturnog dijaloga, vršnjačkog učenja i održivog

U području građanskog odgoja i obrazovanja (GOO) nastavile smo pružati podršku provoditeljicama iz škola, ove godine radile smo nekoliko stručnih usavršavanja za obrazovne radnice iz Krapinsko-zagorske županije i Rijeke u području [participativne metodike](#) i obrade [kontroverznih tema u nastavi](#), a sudjelovale smo i na konferenciji

Vizual Tjedna globalnog obrazovanja 2020.

razvoja. [Tjedan](#) se u Hrvatskoj u suradnji s različitim školama i organizacijama obilježio u Karlovcu, Osijeku, Rijeci i Zagrebu. Važno je spomenuti i online panel 'Ima li zemlje znanja bez globalnog obrazovanja?' koji smo organizirali u okviru GOOD Inicijative uz gošće iz Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje i Prve riječke hrvatske gimnazije na kojem smo se osvrnuli na Izveštaj PISA testiranja globalne kompetencije hrvatskih učenica.

Obrazovanje za održivi razvoj

U 2020. u okviru bavljenja temom Održivog razvoja organizirale smo online panel 'Budućnost na tankom ledu' o klimatskim promjenama prilagođen mladima koji nam je otvorio prostor nekih novih suradnji i nadamo se većoj umreženosti tema ljudskih prava i okoliša. Na panelu su gostovali Nikola Biliškov (Znanstvenici za klimu), Hana Matović (Fridays for Future Hrvatska), Teodora Beletić (Gimnazija Pula) i naša Lovorka Bačić, a snimku možete vidjeti iza ove [poveznice](#).

Izradile smo i popularni priručnik za obrazovne radnice/ke [Znanje za održivo djelovanje – Od teorije do prakse](#), kojem su doprinjeli aktivisti, učiteljice i nastavnice 7 škola iz Istre i Knina, znanstvenici te

Naslovnica priručnika Znanje za održivo djelovanje - od teorije do prakse

partnerske udruge – Zelena Istra i Ekološka udruga Krka Knin. Organizirale smo uživo [usavršavanje nastavnica](#) u području MPT Održivi razvoj koji je dobio odlične evaluacije te panel ["Obrazovanje za održivi razvoj - globalna priča, lokalni primjeri"](#) na kojem su predstavnice udruga Zelena Istra, Nansen dijalog centar i DKolektiv te nastavnice škola iz Osijeka, Pule i Knina predstavile raznolike i inspirativne primjere rada u ovom tematskom području (kraći [izveštaj ovdje](#)). Osim ovih vidljivih aktivnosti, usavršavale smo se u ovom području i povezivale područja našeg rada, a upoznale smo s našim radom i izrađenim materijalima druge organizacije GOOD inicijative kako bismo otvorile prostor širenju suradnji u budućnosti.

Video „Solidarnost - Što je to?“

U 2020. sudjelovale smo u jednoj dionici parterskog projekta BEHAVE koji tematizira govor mržnje. S partnerima iz Slovenije i Srbije koordinirale smo pripremu treninga za nastavnike srednjih škola: izradu kurikuluma treninga koji se oslanja na istraživanja i kampanju projekta, sam trening, pripremu materijala za nastavnike za rad na ovoj temi i konzultacije s nastavnicima o materijalima. Trening je trebao biti održan uživo u siječnju 2021., no zbog situacije produžene pandemije i međunarodnog konteksta koji otežava putovanja i boravak, preinačen je u online format u kojem će biti održan u svibnju 2021.

Interkulturno obrazovanje/integracija

Doprinos Interkulturnom društvenom centru

U 2020. sudjelovale smo u nekoliko aktivnosti vezanih uz izgradnju inkluzivnog i kulturno pluralnog društva. U prilagođenim uvjetima, kroz online formate dovršen je projekt *Korak dalje prema uključivoj kulturi*. U platformi Upgrade [snimile smo](#) i predstavile dvije inicijative: Građansku inicijativu Dugave i književne senzibilizacije, te rad Romske organizacije mladih Hrvatske. Više o inicijativi [ovdje](#).

Medijatori u romskim zajednicama

U 2020. adaptirale smo kurikulum Interkulturnih medijatora i finalizirale kurikulum za Medijatore u romskim zajednicama. U tri navrata (travanj, rujan, studeni) pokušale smo organizirati trening no na putu su nam bile razne poteškoće, ponajviše Covid-19 situacija. Pilot trening hibridno je uspješno proveden u travnju 2021., a sljedeći je u pripremi za travanj 2021.

Sudjelovanje u razvoju programa: Magistar regionalnih studija – magistar studija jugoistočne Europe

Nastavile smo povremenu suradnju u razvoju programa FFZG-a Magistar regionalnih studija – magistar studija jugoistočne Europe. Tijekom 2020. smo, u nekoliko navrata, dale povratne informacije i sudjelovale u razradi aplikacije za upis u standard zanimanja te skupove učenja za razvoj kvalifikacije u segmentu Medijacija i interkulturni dijalog.

Podrška i poticaj na aktivizam

Mirovni studiji 2020.

U 2020. provele smo drugu godinu modificiranog programa koji traje od siječnja do lipnja. Silom prilika, s pojavom pandemije, veći dio programa održao se online. Zahvaljujući izvrsnoj snalažljivosti organizacijskog tima Jasne Račić i Kristine Klišanin program je vrlo brzo migrirao online. Izabrana je kombinacija online predavanja na Jitsi.meet platformi te komunikacija i rad na tekstovima kroz Google učionicu, uspostavljena je tehnička podrška i plan rada, izrađene upute za voditelje. Inicijalnu skepsu oko primjerenosti online okruženja za ovakav diskusijski program brzo smo nadišli. Pokazalo se kako je kontinuitet održavanja predavanja i druženje, makar i online, sudionicima puno značio u inicijalnoj, posebno teškoj fazi pandemije i prvog *lockdowna*. Uz podršku mentora, uspješno

Završne prezentacije studentica Mirovnih studija 2020.

smo provele mentorske grupe, a sreća nas je poslužila te smo krajem lipnja, uz poštivanje mjera na snazi, uspjele organizirati i završne prezentacije i dodjele diploma uživo. Hvala svim sudionicima i voditeljima na podršci. Izvještaj o cjelokupnom programu Mirovnih studija 2020. možete pročitati [ovdje](#). Ovo uspješno iskustvo ohrabrilu nas je da, u situaciji tadašnje neizvjesnosti za 2021. planiramo online program za 2021. Ambivalentne oko formata (*Mirovni studiji online? Je li to moguće?*) provele smo anketu s voditeljima. Ispitale smo dosadašnje iskustvo online rada te mogućnosti daljnje provedbe

Vizual Mirovnih studija 2021.

programa. Upitnik je ispunilo 17 voditelja, a rezultati pokazali da: *Mirovni studiji mogu ostvariti svoje ciljeve online, da se veći dio ciljeva pojedinih kolegija može ostvarit online, da bi svi sudjelovali u provedbi programa uz adekvatnu tehničku podršku.* Online format omogućio nam je da izađemo iz Zagreba i organiziramo program za sudionike iz cijele Hrvatske. Intervencije šire od Hrvatske znače i drugi jezik, te značajnije intervencije u kurikulum za što ovoga puta nismo imale kapaciteta. Zaprimitile smo 40 prijave, provele selekciju i u program uključile 28 iznimno motiviranih sudionica i sudionika. Mnogi od njih dugo su čekali priliku da sudjeluju u programu. U prosincu smo provele edukaciju voditelja za kolaborativan rad na Zoomu kako bi, u što je moguće većoj mjeri, ostvarile participativnost i sudjelovanje. Program je krenuo u siječnju 2021. i provodi se uspješno iznad svih očekivanja, sva su predavanja održana, a o kvaliteti rada predavača i sudionika govori činjenica da su svih 28 sudionice vrlo aktivno sudjeluje na svim predavanjima i u završnici samog programa, u svibnju 2021.

Muzej susjedstva Trešnjevka

Nastavile smo partnerstvo sa Bazom za lokalno osvježenje kulture (BLOK), K-zonom, SF:ius-om, Tehničkim muzejom Nikola Tesla i podršku razvoju [Muzeja susjedstva Trešnjevka](#). Sudjelovale smo u razvoju suradničkog modela upravljanja, u razvoju virtualne šetnje [Migrantska Trešnjevka](#) te u završnoj konferenciji projekta. Muzej ima zanimljiv virtualni fundus koji se i dalje može puniti i skupljati, a aktivnosti će se, nadamo se, nastaviti i u budućim suradnjama.

Močvarna akademija

U prosincu je započeo dvogodišnji projekt suradnje i podrške razvoju Kluba Močvara. Suradnja se sastoji od organizacijske podrške u unapređenju sustava volontera, strateškog planiranja i pratećih procesa, 2 komunikacijska treninga, mapiranja potreba građana Trnja u kontekstu rada kluba te zajedničkog programa kroz Turbo tribine. U 2020. održan je inicijalni partnerski sastanak i prva zajednička Turbu tribina u sklopu Human Rights film festivala: *Radikalizacija u RH? Odakle dolazi? Kako reagiramo?* Na tribini su gostovali Pučka pravobraniteljica Lora Vidović, stručnjak za sigurnost Rutgers Universitya Valerio Baćak, novinarka i predstavnica mreže RAN Ivana Dragičević i Cvijeta Senta iz CMS-a. Tribinu je moderirala Ivana Perić. Snimka tribine dostupna je [ovdje](#).

3. Partneri i suradnici

Nastavile smo raditi u koordinaciji GOOD inicijative i surađivati s članicama kroz zagovaračke aktivnosti, organizaciju i provedbu javnih događanja te izradu obrazovnih materijala i provedbu edukacija za udruge i obrazovne radnike/ce. Najviše smo surađivale s organizacijama Zelena Istra, Forum za slobodu

odgoja, Kuća ljudskih prava, DKolektiv i Gong. U 2020. godini bili smo aktivna članica Platforme Upgrade i partneri Operaciji Grad te organizacijama nezavisne kulture iz Zagreba u osmišljavanju modela Interkulturalnog društvenog centra, s Bazom za lokalno osvježenje kulture (BLOK) i partnerima uspostavile smo nove aktivnosti Muzeja susjedstva Trešnjevka. Započele smo suradnju s URK-om, a kroz predstavljanje inicijativa i goste predavače s nizom aktera na Mirovnim studijima, poput Centra za kazalište potlačenih i Prava na grad. Na međunarodnom planu najuže surađujemo s organizacijama Fundacion CIVES (Španjolska), La Ligue de l'enseignement (Francuska), School with Class Foundation (Poljska), Humanitas (Slovenija) i ARCI APS (Italija). Doprinijele smo radu mreže koordinatora Tjedna globalnog obrazovanja koju vodi Centar Sjever-jug Vijeća Europe te mreže SOLIDAR.

4. Tko je tko u program

2020. godine u programu su radile: Lana Jurman (voditeljica programa i članica IO-a), Iva Zenzerović Šloser (suradnica u programu) i Lovorka Bačić (zagovaračica, suradnica u programu, članica SOKNA i SRTS-a). Na zimskoj skupštini CMS-a, Iva Zenzerović je potvrđena na poziciji organizacijske voditeljice na pola svog radnog vremena te se pridružila sastavu Izvršnog odbora. Veliku podršku našem radu u 2020. godini pružile su Jasna Račić i Kristina Klišanin kao koordinatorice programa Mirovnih studija.

POSEBNO IZDVAJAMO

Izdvajamo vlastitu fleksibilnost i prilagodljivost koju smo živjele u 2020., a očitovala se i u našem radu ponajviše kroz: 1. brze reakcije u situaciji pandemije: a) podrška obrazovnim radnicama u situaciji prebacivanja na online nastavu (repozitorij materijala, izrada nekih novih), b) reakcije i dosta zagovaranja jednakosti u obrazovanju tj. upozoravanje na nemogućnosti djece iz ranjivih skupina da prate nastavu (ostvarenje prava na obrazovanje) i izradu preporuka za ministarstvo i škole; 2. izradu trajno upotrebljivih materijala za formalno i neformalno obrazovanje; 3. više online događanja vezanih za obrazovanje koje smo radile i time doprle do nove "publike"; 4. preoblikovanje Mirovnih studija online čime on u 2021. postaje nacionalan program!

Program Azil, integracija i ljudska sigurnost

Program *Azil, integracija i ljudska sigurnost* je svojim radom u 2020. doprinio sljedećim programskim područjima CMS-a: 1. (Interkulturno i otvoreno društvo); 2. (Rastakanje sustavne opresije); 3. (Obrazovanje za mir, jednakost i demokraciju) i 4. (Osnaživanje za društvenu promjenu). Tematska područja na koja je program bio fokusiran su: pristup sustavu azila i zaštita ljudskih prava izbjeglica i drugih migranata, pristup stranca i tražitelja azila pravnoj pomoći i odvjetnicima, integracija, osnaživanje migrantskih inicijativa i kriminalizacija solidarnosti. Aktivnosti smo ostvarivale kroz sljedeće metodološke pristupe u radu: interkulturalna medijacija i socijalna podrška u integraciji, pravna pomoć i strateška litigacija, praćenje i zagovaranje promjena politika u RH i EU, javne kampanje i senzibilizacija javnosti, kulturna produkcija, istraživanje i stručne analize te stručne edukacije. Godinu su nam obilježili pravni i javno-zagovarački naponi za zaštitu prava izbjeglica i drugih migranata te pružanje direktne podrške izbjeglicama i migrantima pogođenim posljedicama potresa u Zagrebu i pandemije COVID-19, kao i prilagodba radu u novim uvjetima.

1. Izazovi i vanjski utjecaji

Izazovi s kojima smo se susretale 2020. godine slični su kao i prethodnih nekoliko godina, ponajviše u kontekstu prava na pristup azilu te kršenja ljudskih prava i nasilja na granicama i u dubini hrvatskog teritorija, ali i u kontekstu prepreka s kojima se izbjelice i drugi migranti suočavaju prilikom uključivanja u hrvatsko društvo. Dodatne izazove u radu predstavljala nam je pandemija koronavirusa, kao i posljedice potresa u Zagrebu. Radom smo pokušavale utjecati na zaustavljanje nezakonitih i nasilnih praksi na granicama, na omogućavanje pristupa sustavu azila, na pravnu zaštitu žrtava te sankcioniranje počinitelja i odgovornih. Suočavale smo se otežanim pristupom informacijama i statistikama kojima raspolaže MUP, kao i izostankom odgovora na upite o konkretnim postupanjima prema izbjeglicama, njihovim paušalnim odbacivanjem odgovornosti bez provođenja učinkovitih istraga te difamacijom rada svih organizacija i novinara koji daju glas žrtvama i progovaraju protiv kršenja temeljnih prava te nasilja, mučenja i nehumanog postupanja. Neposredno prije pandemije zatražile smo od Ministarstva unutarnjih poslova sklapanje sporazuma o suradnji koji bi nam omogućio pristup prihvatilištima za tražitelje međunarodne zaštite, no odgovor nikada nismo dobile, tako da smo i tijekom 2020. imale otežan pristup tražiteljima azila. Početkom pandemije pristup OCD-a prihvatilištima dodatno je ograničen. Iako je CMS službeni pružatelj primarne pravne pomoći, tijekom 2020. nisu nam omogućeni niti posjeti Ježevu, što je dodatno otežalo informiranje i pružanje pravne pomoći osobama u detenciji.

Tijekom 2020. pokušavale smo utjecati i na administrativne barijere i diskriminatorne prakse s kojima se izbjeglice i drugi migranti suočavaju prilikom ostvarivanja prava. Glavni izazovi su bili otkazi s kojima su se izbjeglice i drugi migranti suočili početkom zdravstvene krize, rizik od beskućništva, otežan pristup zdravstvenim uslugama, neadekvatni uvjeti za samoizolaciju u prihvatilištima za tražitelje međunarodne zaštite te diskriminatorne prakse banaka uzrokovane time što se osobe pod međunarodnom zaštitom u različitim vrstama bankovnog poslovanja (otvaranja računa, isplata i slično) ne prepoznaju kao osobe s izbjegličkim statusom, već kao državljani trećih zemalja. Okolnosti koje su dodatno utjecale na naš rad u 2020. su bile predsjedanje Hrvatske Vijećem EU, pristupanje Schengenu te prijedlog novog Pakta o migracijama i azilu Europske komisije.

2. Ključne aktivnosti i rezultati

U programu Azil, integracija i ljudska sigurnost u 2020. smo se prvenstveno bavile pristupom sustavu azila, prestankom kršenja ljudskih prava izbjeglica i migranata te kriminalizacijom solidarnosti kroz direktnu i pravnu pomoć, stratešku litigaciju, zagovaranje i izvještavanje. U području integracije fokusirali smo se na ekonomsku integraciju te kulturne i društvene aktivnosti koje imaju za cilj aktivno uključivanje izbjeglica i drugih migranata u hrvatsko društvo, podršku migrantskim inicijativama te senzibilizaciju javnosti. Pregled ključnih aktivnosti i rezultata u 2020. objedinile smo u niže navedenim programskim cjelinama.

Pristup sustavu azila i kriminalizacija solidarnosti

Pravna pomoć i strateška litigacija

CMS je tijekom 2020. godine pružao besplatnu pravnu pomoć kojom je omogućena veća pravna informiranost osoba koje ne poznaju hrvatski pravni sustav, a kojima je ta informiranost ključna u ostvarivanju osnovnih prava i egzistencije. Te su osobe tražitelji/ce azila, stranci/kinje, migranti/kinje u iregularnoj situaciji čime je osigurana zaštita njihovih prava. Besplatna pravna pomoć je pružana i građanima RH koji su suočeni s diskriminacijom čime se doprinijelo stvaranju pretpostavki za ostvarivanje jednakih mogućnosti svih građana bez obzira na njihovo etničko, nacionalno podrijetlo, rasu ili imovno stanje. U 2020. godini pruženo je 126 općih pravnih informacija i pravnih savjeta te 13 podnesaka javnopravnim tijelima. U provođenje pravne pomoći uključene su i naše volonterke pravnice, čije smo kompetencije razvijali kroz edukacije te direktno pravno informiranje stranaka. S obzirom na pandemiju koronavirusa u 2020. smo uložile kapacitete u omogućavanje funkcionalnog i

adekvatnog pružanja besplatne pravne pomoći putem emaila, video poziva i telefonskih poziva, uključujući uvođenje posebne telefonske linije za besplatnu pravnu pomoć, uz tek iznimno nalaženje s korisnicima radi osiguranja sigurnosti i smanjenja rizika of Covid-19 zaraze.

Centar za mirovne studije je 2020. podnio ukupno četiri kaznene prijave koje se odnose na nezakonita protjerivanja popraćena mučenjem i nečovječnim postupanjem. [Prva](#) je podnesena 5. lipnja protiv nepoznatih počinitelja policijskih službenika zbog osnovane sumnje na ponižavajuće postupanje i mučenje 33 osobe te njihovo nasilno i nezakonito protjerivanje s teritorija Republike Hrvatske u Bosnu i Hercegovinu. Radi se o četiri slučaja objedinjena u jednu kaznenu prijavu zbog sličnosti u postupanju. Naime, sve su žrtve, uz ostalo, pretrpjele mučenje i ponižavajuće postupanje time što ih je, prema njihovim svjedočanstvima, policija označila trajnim, narančastim sprejem preko cijelog tjemena. [Druga](#) je podnesena 23. srpnja protiv nepoznatih počinitelja zbog osnovane sumnje da su krajem svibnja pet sati krvnički mučili, ponižavali i nezakonito protjerali 16 izbjeglica s teritorija Republike Hrvatske u Bosnu i Hercegovinu. Naime, osmero naoružanih muškaraca u neoznačenim crnim odorama i s

Ozljede žrtve nasilnog protjerivanja

fantomkama na glavama, koji prema opisu žrtava vjerojatno pripadaju ili specijalnoj jedinici ili tzv. [operativnoj akciji "Koridor" MUP-a](#), nečovječno su postupali prema osobama u potrazi za zaštitom te ih zatim prepustili četvorici policajaca koji su ih nezakonito protjerali u BiH. [Treća i četvrta](#) kaznena prijava podnesene su DORH-u na Dan ljudskih prava, 10. prosinca, za dva odvojena slučaja, a protiv nepoznatih

počinitelja policijskih službenika, zbog osnovane sumnje da su ukupno 13 žrtava, od kojih dvoje djece, držali u detenciji te ih potom predali u ruke deseterici naoružanih muškaraca odjevenih u crne odore, s fantomkama na glavama. Nakon toga muškarci u crnom su žrtve mučili, ponižavali i nezakonito protjerali s teritorija Republike Hrvatske u Bosnu i Hercegovinu, a jednu od žrtava jedan je počinitelj i silovao. Radi se o slučaju o kojem je pisao i [Guardian](#), a [Jutarnji list](#) je zatim objavio podatke koji pokazuju kako je hrvatska policija nedvojbeno postupala prema navedenim žrtvama.

U studenom smo obaviješteni kako je kaznena prijava o nezakonitom protjerivanju Iranaca iz RH u Srbiju u prosincu 2018., podnesena 3. lipnja 2019., ocijenjena kao neosnovana. Obaviješteni smo i kako

je 31. prosinca 2020. USKOK odbacio [kaznenu prijavu](#) koju je CMS podnio 18. prosinca 2018. godine zbog objavljenih snimki Border Violence Monitoring mreže koje upućuju da hrvatski policajci prekoračuju svoje ovlasti i organizirano i nasilno, ilegalno protjeruju izbjeglice koje pokušavaju ući u Hrvatsku. Odluka o odbacivanju donesena je više od dvije godine od podnošenja što dosta govori o učinkovitosti i brzini hrvatskog pravosuđa u pitanjima povreda ljudskih prava izbjeglica i drugih migranata.

U kontekstu strateške litigacije, tijekom 2020. smo radile na detektiranju novih slučajeva povrede ljudskih prava izbjeglica i kriminalizacije solidarnosti te nastavile suradnju na slučajevima pred Europskim sudom za ljudska prava. CMS je [sudjelovao kao umješač na Europskom sudu za ljudska prava](#) u predmetu [M.H. i drugi \(br. 2\) protiv Hrvatske](#) te [S.B. protiv Hrvatske](#).

Kako su nam odlasci u Bosnu i Hercegovinu onemogućeni pandemijom, 2020. smo se fokusirale na održavanje i produbljivanje suradnje s regionalnim akterima online te intenziviranjem podrške osobama koje se nalaze u Hrvatskoj i žele zatražiti azil. Početkom ljeta, ponovno smo na službeni mobitel počele dobivati upite za pomoć od stranih državljana koji se nalaze na teritoriju RH i žele tražiti azil. Kako su se na jesen takvi upiti intenzivirali, od početka listopada smo počele sustavno bilježiti komunikaciju. Za svaki slučaj u kojem su osobe pristale podijeliti s nama lokaciju i podatke kako bismo kontaktirali policiju, slali smo informacije i zahtjev za postupanjem nadležnoj policijskoj upravi, generalnom kanalu MUP-a te pučkoj pravobraniteljici i Hrvatskom pravnom centru na znanje. Od početka listopada do 18. prosinca 2020. zaprimile smo ukupno 54 upita koja su obuhvaćala najmanje 292 osobe. Na zahtjev smo 24 upita za postupanjem poslali policiji, od čega smo na 10 upita dobili direktan odgovor, a na 5 indirektan odgovor MUP-a, najčešće kako osobe nisu pronađene na danoj lokaciji. Za barem 6 skupina imamo potvrdu dotičnih osoba da su protjerane, nemamo potvrđenu informaciju o broju osoba kojima je omogućen pristup sustavu azila, a prema odgovorima MUP-a radilo bi se o 2 skupine osoba.

Zagovarački i medijski rad

Zagovarački i medijski rad tijekom 2020. godine bio je fokusiran na kršenja ljudskih prava izbjeglica i drugih migranata u kontekstu nastavka pristupanja RH Schengenu, [predsjedanja](#) Hrvatske Vijećem EU te objave prijedloga [Pakta o migracijama i azilu](#) koji predstavlja produbljivanje i legalizaciju praksi kršenja ljudskih prava izbjeglica i migranata u EU.

Konferencija za medije o Paktu o migracijama i azilu

U lipnju 2020. godine smo, u suradnji s Inicijativom Dobrodošli i Društvom za psihološku pomoć,

Strip „Madina“

objavile [Izveštaj o nezakonitom protjerivanju djece i djece bez pratnje](#) iz Hrvatske. Uz izvještaj je objavljen strip “Madina” koji oslikava smrt djevojčice Madine, koja se dogodila uslijed nezakonitog protjerivanja iz Hrvatske u Srbiju 2017.godine.

Mreža Border Violence

Monitoring, čiji je CMS član, u 2020. je zabilježila 110 svjedočanstava o nezakonitim protjerivanjima koja se odnose na 1656 protjeranih osoba, dok je ukupan broj žrtava vjerojatno puno veći. U 58,59% slučajeva protjerane osobe su bile izrazile namjeru traženja azila u RH, a u 39% protjerane osobe su bile mlađe od 18 godina, odnosno djeca. U gotovo 90% slučajeva nezakonitih protjerivanja iz RH u 2020. zabilježen je neki oblik mučenja ili ponižavajućeg postupanja. Na Međunarodni dan migranata, 18. prosinca, objavljena je [Crna knjiga pushbackova](#) Mreže Border Violence Monitoring (BVMN), čijem smo sadržaju također doprinijele, a koja na 1500 stranica donosi svjedočanstva osoba protjeranih na migrantskim rutama, uključujući direktna i lančana nezakonita protjerivanja iz Hrvatske.

U okviru projekta usmjerenog na predsjedanje Hrvatske vijećem EU objavile smo policy dokument [Reforma Zajedničkog europskog sustava azila - ka derogaciji prava ili prijelomna točka za izgradnju pravednijeg sustava?](#) koji donosi analizu i preporuke za uspostavu pravednijeg sustava međunarodne zaštite u EU, a snimljen je i [video podcast](#) na tu temu u suradnji s prof. Gorankom Lalić Novak. Objavile smo i policy dokument [Kriminalizacija solidarnosti u EU - što treba učiniti kako bi bila zaustavljena?](#) te [video podcast](#) na istu temu. Poručile smo da želimo [Europu solidarnosti](#).

Prestanak nasilja i nezakonitih postupanja te pristup sustavu azila zagovarali smo na nacionalnoj i europskoj razini, kroz mreže (ECRE, BVMN, Euromed Rights) suradnju s organizacijama poput Human Rights Watcha (HRW), Amnesty Internationala (AI), Danskog vijeća za izbjeglice (DRC), Nizozemskog vijeća za izbjeglice (DCR), Save the Children, ali i suradnju s europarlamentarcima koje smatramo važnim saveznicima u podizanju europske svijesti o nezakonitostima i nasilju s kojima se osobe u pokretu suočavaju. Zagovarali smo prema EU institucijama i UN-u, a u kontekstu preporuka za uspostavu neovisnog monitoringa nad policijskim podtupanjem na granicama RH, ostvarili smo i sastanak s Europskom komisijom.

Integracija

Direktan, zagovarački i javno-medijski rad

U području integracije, u 2020. smo bile fokusirane na razvoj sustava integracije generalno, ali i specifično u području rada, kao i na osnaživanje migrantskih kolektiva u našem društvu.

U sklopu [AMIF BEST](#) projekta provodile smo radionice unapređenja poduzetničkih vještina za izbjeglice i druge migrante te ih, u suradnji s Impact Hubom Zagreb, osnaživale u samozapošljavanju i pokretanju društvenog poduzetništva. U sklopu *Erasmus+ Career Path* projekta, izdana je komparativna analiza [Integracija državljana trećih zemalja na tržište rada u Hrvatskoj, Češkoj, Mađarskoj i Slovačkoj](#) koja je nastala na temelju nacionalnih istraživanja koje su proveli Centar za mirovne studije, In Baze, Menedek i Mareena u sklopu Erasmus + projekta CAREER PATH. Analiza je dostupna na engleskom jeziku, dok je njen [sažetak](#) s preporukama koje se referiraju isključivo na hrvatski kontekst dostupan na hrvatskom. Preporuke su napravljene na temelju polustrukturiranih intervjua provedenih sa 20 izbjeglica i drugih migranata, pet predstavnika nevladinih organizacija i institucija te dvije predstavnice odjela za ljudske resurse tvrtki koje imaju iskustvo zapošljavanja državljana trećih zemalja. Krajem 2020. godine u sklopu istog projekta mapirale smo i tri najbolje prakse uključivanja izbjeglica i drugih migranata na tržište rada koje su kasnije objavljene u [međunarodnoj publikaciji o najboljim praksama](#).

U sklopu *AMIF STIRE* projekta, objavile smo vodič o volontiranju u Hrvatskoj na četiri jezika ([hrvatskom](#), [arapskom](#), [engleskom](#) i [francuskom](#)) kako bi osobe koji uče hrvatski jezik mogle koristiti vodič i kao alat za učenje. U 2020. je, pandemiji usprkos, okupljena i nova volonterska grupa KVOC-a od čak 28 volonterki! U sklopu *AMIF Bridges* projekta, nastavile kontinuiranu suradnju i osnaživanje kolektiva i organizacija koje okupljaju izbjeglice i druge migranta te lokalno stanovništvo u zajedničkom djelovanju: Živi atelje - kolektiv žene ženama, udrugu Afro Badinya, zbor Domaćigosti, nogometni klub

Kampanja #ovdježivimo

Nova volonterska grupa KVOC-a

Zagreb 041 i pojedince okupljene oko kolektiva Black Lives Matter Croatia. [Kampanja #ovdježivimo](#) ostvarena je u suradnji s prijateljima koji su u Hrvatskoj dobili međunarodnu zaštitu - u [kratkim videima](#) i radijskom jinglu izbjeglice iz Irana, Turske, Pakistana i Konga govore su o tome kako izgleda njihov život u Hrvatskoj, što rade i što im je važno te pokazale kako je Hrvatska mjesto gdje svi živimo zajedno.

Tijekom ekonomske krize prouzrokovane pandemijom COVID-19 pružale smo direktnu podršku

Transparent "Ne mogu nas sve pobiti – love & rage"
samostalne umjetnice Selme Banich i kolektiva Žene ženama

izbjeglicama i drugim migrantima tijekom samoizolacije, u pronalasku smještaja i posla, nabavci hrane i slično. [7. Tjedni IZBJEGLICAMA](#) otvoreni su konferencijom za medije uz priopćenje Koordinacije za integraciju koja je upozorila kako su okolnosti poput izbjeglištva, migriranja, beskućništva, bolesti te već prisutnog siromaštva neke od naših sugrađana učinile dodatno ranjivima. Izbjeglice su ljudi koji se s krizom, s kojom se svi nosimo, suočavaju u zemlji u kojoj nemaju jednaku socijalnu mrežu na koju mogu računati već su

uglavnom prepušteni sebi samima i organizacijama civilnog društva. Kao članica Radne skupine za integraciju, ali i kroz Koordinaciju za integraciju, aktivno smo surađivale s drugim organizacijama tijekom izrade novog Akcijskog plana za integraciju osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom u Hrvatskoj, u vidu izrade preporuka i savjetovanja, kao i zajedničkom izradom preporuka za savjetovanje na [Akcijskom planu za integraciju i uključivanje](#) Europske unije.

3. Partneri i suradnici

U području pristupa azilu, zaštite ljudskih prava te dekriminalizacije solidarnosti surađivali smo s članicama Mreže Border Violence Monitoring (BVMN), Europskog vijeća za izbjeglice i prognanike (ECRE), Europske mreže protiv rasizma (ENAR), EuroMed Rights, Europskog centra za ustavna i ljudska prava (ECCHR), Europske građanske inicijative (ECI), Human Rights Watch (HRW), Amnesty International (AI), Danskog vijeća za izbjeglice (DRC), Nizozemskog vijeća za izbjeglice (DCR), Save the Children, Proasyl, Platforme za međunarodnu suradnju o nedokumentiranim migrantima (PICUM), Liječnicima svijeta (MDM), neformalnom regionalnom mrežom s Legisom, Talijanskim konzorcijem solidarnosti (ICS) i Centrom za zaštitu i pomoć tražilaca azila (APC), Beogradskim centrom za ljudska prava, Kućom ljudskih prava, kao i zastupnicima lijeve koalicije u Europskom parlamentu.

S Uredom pučke pravobraniteljice i Uredom pravobraniteljice za djecu surađivali smo u području azilnih i integracijskih pitanja. U području integracije nastavile smo suradnju s Uredom za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske i ostalim članicama Radne skupine za integraciju, sa članicama Koordinacije za integraciju (posebice s Rehabilitacijskim centrom za stres i traumu Zagreb, Are You Syrious?, Projektom građanskih prava Sisak i Isusovačkom služba za izbjeglice),

Nogometni klub Zagreb 041

Koordinacije za azil (posebice s Hrvatskim pravnim centrom) i Inicijative Dobrodošli! te platformom Upgrade, ali i s brojnim međunarodnim partnerima. Posebno važna nam je suradnja i osnaživanje migrantskih kolektiva i inicijativa koje okupljaju osobe migrantskog porijekla. Istaknule bismo Živi atelje - kolektiv Žene ženama, udruhu Afro Badinya, nogometni klub Zagreb 041, zbor Domaćigosti te

pojedince okupljene oko kolektiva Black Lives Matter Croatia. U 2020. godini, CMS je bio član kluba Zagreb 041 te međunarodnih mreža Solidar, ECRE, ENAR, BVMN, Balkan Route, Welcome to Europe i Welcoming Europe Alliance. U 2020. smo započeli intenzivnu suradnju s EuroMedRights mrežom čija punopravna članica planiramo postati u 2021.

4. Tko je tko u programu

U 2020. godini u programu su radile: Tea Vidović Dalipi (voditeljica projekata), Maddalena Avon (voditeljica projekata), Ana Ćuća (voditeljica projekata), Lucija Mulalić (koordinatorica volontera i suradnica u programu), Antonia Pindulić (pravnicica CMS-a) i Sara Kekuš (voditeljica programa). Sve članice programa doprinosile su programskim temama kroz istraživanja, izvještavanja, edukacije te zagovarački i direktan rad, pravnicica kroz besplatnu pravnu pomoć te uz podršku ostalih članica programa kroz stratešku litigaciju. Bliske suradnice programa u području pravne pomoći i strateške litigacije bile su odvjetnice Andrea Mardešić i Sanja Bezbradica Jelavić.

POSEBNO IZDVAJAMO

Posebno bismo izdvojile zagovaračke napore koje smo ulagale u zaštitu ljudskih prava i podršku žrtvama nezakonitih i nasilnih postupanja policije, kao i međunarodne suradnje ostvarene i produbljene u navedenom području. Također bismo istakle i direktnu podršku koju smo pružale izbjeglicama u kontekstu pandemije i popratne ekonomske krize, kao i suradnju s migrantskim kolektivima koje smo osnaživale. Naučile smo ustrajati u borbama za prava izbjeglica i migranata i prilagoditi se nepredvidljivim okolnostima kako naša podrška ne bi izostala.

Program Borba protiv nejednakosti

Program *Borba protiv nejednakosti* svojim aktivnostima doprinosi sljedećim programskim područjima Strateškog plana Centra za mirovne studije 2020. - 2024.: 1. (Interkulturno i otvoreno društvo); 2. (Rastakanje sustavne opresije); 3. (Obrazovanje za mir, jednakost i demokraciju); 4. (Osnaživanje za društvenu promjenu) i 5. (Borba protiv socio-ekonomskih nejednakosti). Ovaj je CMS-ov program usmjeren na smanjenje nejednakosti, kako onih socio-ekonomskih, koje pogađaju veliki dio hrvatskog društva, tako i nejednakosti koje su rezultat diskriminacije, predrasuda i stereotipa prema određenim manjinskim grupacijama u Hrvatskoj. Ovaj program stoga djeluje u više smjerova. U prvom redu, to je zagovaranje i istraživanje za politike koje doprinose smanjenju nejednakosti u ekonomskoj sferi, s naglaskom na javno zagovaranje i osvještavanje u vezi socio-ekonomskih prava; opadanja institucija socijalne države i pristupa javnim dobrima te javnim uslugama. Istodobno, ovaj je program usmjeren na suzbijanje diskriminacije, govora mržnje i zločina iz mržnje, prvenstveno kroz istraživanja, javne kampanje i institucionalno te zakonodavno zagovaranje, a proteklih smo godina posebnu pažnju posvećivali pravima romske nacionalne manjine, pravima izbjeglica i migranata te suzbijanju rasizma i ksenofobije.

2020. godina je uvelike bila obilježena pandemijom koronavirusa, no većina planiranih aktivnosti ovog programa nastavljena je u ponešto promijenjenim formatima. Posebno, pritom, izdvajamo pojačani rad s mladim romskim aktivistkinjama i aktivistima kroz Program prakse i mentorske podrške, praćenje i reagiranje na događaje koji ukazuju na radikalizaciju hrvatskog društva i uspjehe u namicanju sredstava za aktivnosti u području socio-ekonomskih jednakosti i produbljivanje partnerstava u ovome području.

1. Izazovi i vanjski utjecaji

Pandemija proglašena u ožujku donijela je teškoće u izvođenju planiranih aktivnosti uživo te je bila potrebna prilagodba aktivnosti novom modelu rada - udaljenim pristupom. U pandemiji je primijećena (i očekivana) povećana aktivnost na društvenim mrežama što u konačnici znači i povećanje štetnog i neprimjerenog govora, dezinformacija i propagande vezano uz uzroke i načine borbe protiv virusa, diskreditiranja, ismijavanja i omalovažavanja znanstvenika i ostalog stručnog osoblja te građana koji se pridržavaju dogovorenih mjera. Dodatno, tijekom godine smo pratile odluke Vlade RH i Stožera civilne zaštite te upozoravale na potrebu da te odluke budu temeljene na zakonima i usklađene sa standardima ljudskih prava.

U zadnjem kvartalu godine, događaj koji je svakako obilježio našu svakodnevicu bio je oružani napad na državne institucije na Markovom trgu. U CMS-u smo pratile razvoj događaja i očekivale [zaključke](#) Koordinacije za sustav domovinske sigurnosti čija sjednica je najavljena nakon ovog događaja, ali budući da se malo toga konkretiziralo i operacionaliziralo, u sklopu Filmskog festivala o ljudskim pravima HRRF organizirale smo tribinu na temu radikalizacije kako bi zajedno s mjerodavnim stručnjacima razgovarale o uzrocima radikalizacije i načinima borbe protiv nje.

U 2020. godini, u nekoj se mjeri dodatno pogoršao odnos vlasti prema organizacijama civilnog društva, pogotovo u smislu slabljenja institucionalnog okvira za razvoj civilnog društva. Uloga Savjeta za razvoj civilnoga društva u 2020. godini dodatno je oslabljena, a predstavnici organizacija civilnog društva u Savjetu su marginalizirani. Nastavila se daljnja birokratizacija financiranja organizacija civilnog društva, a u 2020. godini, odgovorne institucije nisu adekvatno radile na ublažavanju posljedica koronakrize na civilno društvo u Hrvatskoj.

2. Ključne aktivnosti i rezultati

U programu Borba protiv nejednakosti, u 2020. godini smo radile na nekoliko tema: govor mržnje na internetu, kroz provedbu projekta [“\(Od\)govor – borba protiv govora mržnje u Južnoistočnoj Evropi: učenje i djelovanje protiv govora mržnje na internetu” \(BEHAVE\)](#), suzbijanje zločina iz mržnje, kroz provedbu projekta [“Protiv mržnje - činjenicama” \(Facts against Hate\)](#), suzbijanje diskriminacije (posebice romske nacionalne manjine) i rasizma te zaštita ljudskih prava. Usto, radile smo u području suzbijanja socio-ekonomskih nejednakosti, prvenstveno kroz razvoj novih suradnji u Hrvatskoj i šire te javne reakcije i aktivnosti. Tijekom godine, dio navedenih aktivnosti provedeno je u sklopu projekata [Arise Roma - osvještavanje, integracija i podrška osnaživanju Romkinja i Roma](#).

Borba protiv diskriminacije, govora mržnje i zločina iz mržnje

Suzbijanje govora mržnje

Analiza o narativima mržnje

U 2020. godini smo nastavile biti aktivne u ovom području. Objavile smo dvije publikacije: zbirku dobrih praksi u borbi protiv govora mržnje na internetu u Sloveniji, Srbiji i Hrvatskoj: [“Odgovor na govor mržnje na internetu”](#) i analizu [“Narativi mržnje u internetskim medijima i internetskoj komunikaciji u Hrvatskoj”](#) koja je usmjerena na narative mržnje na internetu u Hrvatskoj – dakle ne samo na govor mržnje kao zakonom definiranu i zabranjenu kategoriju nego i na druge potencijalno društveno štetne vrste govora. Cilj ovog izvještaja bio je analizirati glavne karakteristike mrzilačkih sadržaja na internetu da bismo na temelju tih spoznaja doprinijeli donošenju zaključaka o tome koji bi bili najefikasniji načini odgovora odnosno

borbe protiv takvih sadržaja na internetu.

Organizirale smo [regionalnu konferenciju](#) o dobrim praksama i naučenim lekcijama u borbi protiv govora mržnje na internetu koja je održana u listopadu. Kroz četiri panela prošle smo područja vezana za odgovor države putem propisa, kaznenog progona i suzbijanje govora mržnje na internetu te suradnje državnih i civilnih aktera; područje praćenja i prijavljivanja govora mržnje na mreži; područje samoregulacije medija i društvenih mreža s naglaskom na ulogu neovisnih državnih tijela u regulaciji medija; i područje obrazovanja i podizanja svijesti javnosti, putem umjetnosti i kulture.

Suzbijanje kaznenih djela zločina iz mržnje

Kao i prethodnih godina, kompilirale smo [podatke za godišnji izvještaj](#) za prethodnu godinu za Organizaciju za sigurnost i suradnju u Europi - Ured za demokratske institucije i ljudska prava (OSCE - ODIHR), a koji se sastoji od popisa incidenata motiviranih predrasudama i mržnjom koji nisu dio službene statistike. Kroz aktivnosti na projektu [“Protiv mržnje - činjenicama”](#) održale smo niz konzultativnih sastanaka sa suradničkim organizacijama civilnog društva u RH i inozemstvu te smo na

stranicu za savjetovanje i prijavu govora mržnje www.dostajemrznje.org dodale i obrazac za prijavu djela motiviranih mržnjom i predrasudama.

Izradile smo pregled provedbe preporuka iz 5. ciklusa praćenja Europske komisije protiv rasizma i nesnošljivosti (ECRI) Vijeća Europe u rujnu 2020. godine.

Krajem godine sudjelovale smo u izradi komentara na [Protokol o postupanju u slučaju zločina iz mržnje](#), koji je početkom 2021. godine i usvojen, s uvažnim dijelom izmjena koje smo predložile.

Suzbijanje diskriminacije, rasizma i ksenofobije te zaštita ljudskih prava

Velik dio aktivnosti radile smo kroz projekt Arise Roma koji provodimo zajedno s Romskom organizacijom mladih Hrvatske i udrugom Arterarij. Projekt je usmjeren na podizanje svijesti o uvjetima u kojima žive Romkinje i Romi u Hrvatskoj, na njihovo uključivanje u društvo, na pružanje podrške te osnaživanje posebice mladih romskih aktivista/kinja i romskih zajednica u cjelini.

Najveća aktivnost ovoga projekta u 2020. godini bio je šestomjesečni [Program prakse i mentorske podrške](#) koji smo unatoč izbijanju pandemije zajedno s našim partnerima iz Romske organizacije mladih Hrvatske uspješno provele. Program je osmišljen kao oblik aktivističkog osnaživanja za vrijeme kojeg je deset praktikanata/ica najprije tri mjeseca promatralo i pratilo rad mentora/ice iz organizacija civilnog društva koje djeluju u blizini njihovih mjesta stanovanja na različitim društveno relevantnim temama poput zaštite okoliša, zaštite ljudskih prava, unapređenja manjinskih prava, medija, kulture, socijalnih usluga itd. U drugom tromjesečju, praktikanti/ice su, uz podršku Romske organizacije mladih Hrvatske i Centra za mirovne studije, radili/le na izgradnji svojih aktivnosti u vlastitim organizacijama, inicijativama, tj. lokalnim zajednicama i time imali/e priliku primijeniti prethodno stečene vještine i znanja u praksi. Osim ovoga, praktikanti/ice sudjelovali/e su u nizu edukacija na kojima su mogli/e izgraditi i/ili poboljšati svoje vještine i znanja o upravljanju organizacijama civilnog društva, prijavi i upravljanju projektima, metodama zagovaranja i javnih komunikacija i sl. Glavni cilj Programa prakse i mentorske podrške bio je doprinijeti ostvarivanju stvarne jednakosti pripadnika/ica romske nacionalne

Alat za savjetovanje i prijavu govora ili zločina iz mržnje

manjine kao društvene skupine u nepovoljnom položaju. Posebnost ovoga Programa bila je da su praktikanti/ice za vrijeme njegova trajanja radili/le preko ugovora o radu na određeno te su za svoj rad dobivali/e plaću. Na taj se način, uz aktivističko osnaživanje mladih Roma/kinja, izravno doprinijelo i unapređenju njihova socioekonomskog položaja u društvu. Na mikrorazini, Program se pokazao [izuzetno uspješnim](#) jer je dio praktikanata/ica ili nastavio raditi u organizacijama domaćinima, ili se zaposlio u drugim sektorima ili se odlučio za nastavak obrazovanja.

Sudionici_e i mentori_ce Programa prakse i mentorske podrške

Krajem 2020. godine osnovana je Radna skupina za izradu [Nacionalnog plana za uključivanje Roma za razdoblje od 2021. do 2027. godine](#), u čijem su radu sudjelovale Sara Lalić i Sandra Kasunić. Rad na izradi ovoga nacionalnog plana i akcijskog plana za njegovu provedbu nastavlja se i u 2021. godini.

Tijekom godine, Cvijeta Senta je sudjelovala u Radnoj skupini za izradu Nacionalnog plana zaštite i promicanja ljudskih prava i suzbijanja diskriminacije za razdoblje od 2021. do 2027. godine. Proces izrade ovog dokumenta, kao i pripadajućih akcijskih planova (za zaštitu i promicanje ljudskih prava i suzbijanje diskriminacije) nije završen te se rad nastavlja u 2021. godini.

Na razini Europske unije i dalje smo uključene u rad koordinacije za [borbu protiv rasizma usmjerenog prema muslimanima](#), koja je dio radne skupine visoke razine za borbu protiv rasizma i ksenofobije: sudjelovale smo na okruglom stolu organizacija civilnog društva iz EU i EU institucija koji je prethodio konferenciji u organizaciji EQUINET-a i Hrvatske, kao predsjedatelja Vijećem EU, a na kojem se govorilo o utjecaju korona-krize na muslimanske zajednice diljem EU.

Za Međunarodni dan za ljudska prava organizirali smo na [okrugli stol](#) u sklopu Filmskog festivala o ljudskim pravima (HRFF) na temu: "Radikalizacija u RH? Odakle dolazi? Kako reagiramo?" te smo posljedično objavili i [članak](#) na ovu temu.

CMS je kontakt točka multidisciplinarnе istrađivačke mređe [FRAnet](#) Agencije EU za temeljna prava (FRA). Kao i do sada, u suradnji s partnerima (Kuća ljudskih prava i BaBe), svake godine provedemo desetak istrađivanja za Agenciju, a vezano za ostvarenja i kršenja temeljnih prava. U 2020. godini, tematski fokus je bio na pandemiji i ostvarivanju prava manjina.

U zadnjem kvartalu 2020., zajedno s udrugama Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek, Documenta - Centar za suočavanje s prošlošću i Inicijativa mladih za ljudska prava - Hrvatska uključile smo se u [javnu raspravu](#) o Nacrtu prijedloga Zakona o civilnim stradalnicima Domovinskog rata. Naš cilj bio je upozoriti na potencijalne diskriminatorne odredbe te našim komentarima unaprijediti kvalitetan i što obuhvatniji zakonodavni okvir za sve civilne žrtve rata. Suprotno najavi, Zakon nije donesen do kraja godine te se naš rad na donošenju kvalitetnog zakona za sve civilne žrtve rata [nastavlja](#).

Kao članica europske mređe Civil Liberties Union for Europe (Liberties), podnijele smo [izvješće o vladavini prava u Hrvatskoj](#) koje je predano Europskoj komisiji kao doprinos izvješću Europske komisije o vladavini prava u Hrvatskoj u 2019. godini. U tu smo svrhu organizirale i dodatni informativni sastanak s predstavnicima EK, na kojem smo najviše govorile o stanju civilnog društva u Hrvatskoj i nezakonitim i nasilnim protjerivanjima izbjeglica iz Hrvatske. CMS je tijekom cijele godine bio aktivan u mreži Liberties, a krajem je godine skupština te europske mređe izabrala Saru Lalić za članicu Upravnog odbora mređe.

Tijekom godine smo pratile odluke Stožera civilne zaštite u odnosu na vladavinu prava i poštivanje standarda ljudskih prava. Na početku epidemije, organizirale smo [zajedničku reakciju četrdesetak organizacija](#) na najave promjena Zakona o elektroničkim komunikacijama koji bi omogućio praćenje mobitela svih građana Hrvatske. Upozorili smo kako je ta mjera nepotrebno kršenje ljudskih prava i da privremena ograničenja ljudskih prava u izvanrednom stanju poput pandemije treba donositi dvotrećinskom trećinom saborskih zastupnika, kako to propisuje članak 17 Ustava. Organizirale smo i akciju [#Ostanidoma i piši Saboru](#). Ova je reakcija odjeknula u medijima, u kojima smo imale više gostovanja, a zahvaljujući širokim kritikama ovog prijedloga u medijima, stručnoj javnosti i civilnom društvu, Vlada je od njega odustala.

Tijekom godine bile smo aktivne i u Savjetu za razvoj civilnoga društva. Emina Bužinkić u prvom je dijelu godine bila predsjednica Savjeta, a Sara Lalić je u prvoj polovici godine izabrana za zamjenicu člana Savjeta u području promicanja i zaštite ljudskih prava. Nažalost, Savjet je dobar dio godine bio

nefunkcionalno tijelo, na što smo upozoravale, a CMS je bio uključen i u rad [Inicijative za snažno civilno društvo](#).

Borba protiv socio-ekonomskih nejednakosti

Tijekom godine smo pratile i utjecaj pandemije na socioekonomska prava, pa smo tako sa Zelenom akcijom, Institutom za političku ekologiju i CROSOL-om organizirale [zajedničko otvoreno pismo](#) više od 100 organizacija iz Hrvatske i drugih europskih zemalja te sedam europskih mreža Vladi RH i EU kojem smo trežili hitnu akciju vlada svih članica EU kako bi se donijele ambicioznije mjere za borbu protiv pandemije koronavirusa koje neće dovesti do još većeg jaza, već omogućiti pravedno, solidarno i održivo društveno uređenje u novoj post-korona stvarnosti. Također, sudjelovale smo u prvom e-prosvjedu Saveza samostalnih sindikata Hrvatske [“Radnicima hvala, ali prvo prava”](#), a Sara Lalić je na tom prosvjedu kao predstavnica civilnog društva održala i [govor](#).

Kao reakcija na dodatno otežano sudjelovanje u obrazovnim procesima zbog škole na daljinu, upozoravale na [socioekonomske nejednakosti](#) s kojima je većina pripadnika romske nacionalne manjine suočena i na [nužnost osiguravanja materijalnih preduvjeta](#) kako bi romska djeca mogla pratiti školu i time zadržati šansu za uspješni završetak obrazovanja.

Uoči Međunarodnog dana borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti koji se obilježava 17. listopada, upozorile smo [javnost](#) da je unatoč blagom trendu pada siromaštva i dalje prevelikom broju stanovništva prijete siromaštvo i teška materijalna deprivacije. U sklopu toga smo [pozvale](#) Vladu Republike Hrvatske da se u većoj mjeri založi za gospodarska, socijalna i kulturna ljudska prava koja prema podacima Državnog zavoda za statistiku velikom dijelu stanovništva i dalje nisu dostupna.

Tijekom smo godine bile vrlo aktivne u europskoj mreži SOLIDAR te smo doprinijele njihovom izvještaju [Social Rights Monitor](#) za Hrvatsku, a održale smo i izlaganje na SOLIDAR-ovoj europskoj konferenciji [Joining Forces for a socially sustainable post-Covid Europe](#).

Tijekom cijele smo ove godine radile na uspostavi partnerstva i osiguranju sredstava za aktivnosti unutar Programskog područja 5. Strateškog plana, te smo uspješno aplicirali za sredstva Active Citizens Fund iz kojeg će se financirati projekt [PRAVA U PRAKSI - Participacijom i suradnjom do kvalitetnih politika zaštite socio-ekonomskih prava](#) kojeg ćemo u 2021. i 2022. Provoditi zajedno s IPE-om, BRID-om, Kućom ljudskih prava i Pravom na grad. Također, krajem godine smo u cilju podizanja vlastitog

znanja sudjelovale u [Školi ekonomskih i socijalnih prava](#) koju organizira Inicijativa A11 iz Beograda, što je ujedno bila i prilika za upoznavanje s organizacijama i aktivistima u ovome području iz Srbije.

3. Partneri i suradnici

Od domaćih institucija, surađujemo s Uredom pučke pravobraniteljice i Uredom za ljudska prava i prava nacionalnih manjina. Tijekom cijele 2020. godine bile smo aktivne u mreži [Solidar](#), [European Network against Racism](#) i [Civil Liberties Union for Europe](#), koje smatramo izrazito važnim suradnicima, ali i mjestima okupljanja nama bliskih organizacija. Također, i kroz 2020. godinu u konzorciju s Kućom ljudskih prava i Baba-ma radili smo na brojnim izvješćima za Agenciju Europske unije za temeljna prava. S Ministarstvom pravosuđa Republike Finske surađivali smo na provedbi projekta “*Protiv mržnje - činjenicama*”, a u kojem smo partneri i irskoj organizaciji [INAR](#) (Irish Network against Racism) te finskom [Forumu protiv rasizma](#) (ARF). Projektni konzorcij čine i [Ministarstvo unutarnjih poslova](#) i [Poliicijska akademija](#) iz Finske. Partnerska organizacija s kojom smo najbliže surađivali na provedbi aktivnosti koje tematiziraju govor i nasilje počinjeno iz mržnje je Kuća ljudskih prava Zagreb. Međutim, na ovoj temi surađujemo i s Gongom, SNV-om, Inicijativom mladih za ljudska prava, Documentom i Zagreb Prideom. Također, kroz regionalni projekt *BEHAVE* intenzivno smo surađivale s Mirovnim Inštitutom i Sveučilištem u Ljubljani te Novosadskom novinarskom školom.

Kroz rad na projektu *Arise Roma* kojeg provodimo zajedno s [Arterarijem](#) i [Romskom organizacijom mladih Hrvatske](#), surađivali smo s Gradskim društvima Crvenog križa Čakovec i Slavonski Brod, Slobodnom domenom, CESI, PGP-om Sisak, Nansen dijalog centar, Centar za mir Osijek, Volonterskim centrom Osijek i P.G.D.I.-om.

4. Tko je tko u programu

U programu su u 2020. godini radile: Cvijeta Senta (voditeljica projekata, stručnjakinja za javne politike i zagovaračica u području suzbijanja diskriminacije i govora mržnje), Sara Lalić (istraživačica u području suzbijanja diskriminacije i zaštite ljudskih prava) i Sandra Kasunić (voditeljica projekata, zagovaračica u području ljudskih, manjinskih i socio-ekonomskih prava).

POSEBNO IZDVAJAMO

Posebno smo ponosne na provedbu pionirskog Programa prakse i mentorske podrške za 10 mladih romskih aktivistkinja i aktivista od kojih smo puno naučile i s kojima smo sjajno surađivale. Veselimo se vidjeti njihova postignuća u budućnosti - sigurne smo da će biti iznimna!

CMS u javnosti

Centar za mirovne studije koristi različite komunikacijske alate kako bi što široj publici predstavio svoj rad, stavove, zahtjeve, publikacije, istraživanja i druge aktivnosti. U prošloj godini aktivnosti i alati Centra za mirovne studije morali su se prilagoditi novonastaloj epidemiološkoj situaciji, ali i dalje smo ostvarile značajnu vidljivost te gostovale u medijima ili bio spomenut u medijskim objavama **više od 1900 puta**.

Pojačale smo vidljivost na društvenim mrežama, pa smo tako na Facebooku dosegle **12 187 osoba kojima se sviđa naš profil**, na Twitteru na više od **2 500 pratitelja**, što je porast od 13 posto, te Instagramu **više od 1100 pratitelja** u 2020. godini.

Također, više smo ulagale u sadržaj na Youtube kanalu pa su tako, samo na ovom kanalu, podcasti CMS-a dosegli pojedinačno **više od 400 pregleda**, a videi naše kampanje #ovdježivimo **više od 30 000 pregleda**. Službena internetska stranica Centra za mirovne studije u 2020. godini posjećena je **više od 74 000 puta**, a na nju je postavljeno oko 100 objava. Centar za mirovne studije je samostalno te s mrežama i suradničkim organizacijama javno je reagirao kroz **priopćenja i otvorena pisma 39 puta** u 2020. godini. CMS pruža podršku vođenju društvenih mreža i internetskih stranica inicijativa u kojima sudjeluje, poput Inicijative Dobrodošli i GOOD Inicijative te brojnim ad hoc inicijativama.

II UPRAVLJANJE I RAZVOJ CMS-A U 2020. GODINI

Tijekom 2020. godine održane su dvije sjednice **Skupštine Centra za mirovne studije**. Redovna sjednica Skupštine bila je planirana za 23. svibnja, ali je, sukladno mjerama Nacionalnog stožera o zabrani okupljanja, Izvršni odbor sjednicu Skupštine odgodio za 11. srpnja. Na sjednici Skupštine, Izvršni odbor organizacije je podnio izvještaje o radu (programski, financijski i organizacijski), izabrali smo novi-stari Izvršni odbor i Stalno radno tijelo Skupštine. Jesenska, izvanredna sjednica Skupštine organizacije održana je 12. prosinca, a na njoj smo osim usvajanja financijskog plana za 2021. godinu, revidirali par dokumenata sukladno preporukama odvjetničkog ureda specijaliziranog za radno pravo. Ova revizija se odnosila na manje izmjene u Protokolu za zaštitu radnika od mobbinga i drugih oblika uznemiravajućeg postupanja te se reflektirala i u izmjenama Pravilnika o radu Stalnog radnog tijela Skupštine i u Statutu. Također, mandat organizacijske voditeljice prenesen je s Cvijete Senta na Ivu Zenzerović.

Izvršni odbor CMS-a tijekom 2020. godine se u prosjeku sastajao dvaput mjesečno, odnosno 22 puta. U prvoj polovici godine, najviše je radio na provedbi mjera za sigurnost na radnom mjestu što je uključivalo ponovnu reviziju dokumenata, ali i konkretne fizičke radove uvođenja alarmnog sustava. Pandemiju COVID-19 smo dočekale spremne, zahvaljujući promptnoj reakciji Izvršnog odbora koji je još početkom veljače organizirao Krizni štab unutar CMS-a. U jeku pandemije, radeći od kuće, Izvršni odbor je proveo proces zapošljavanja nove voditeljice financija koja je s radom započela 1. lipnja. Izvršni odbor Centra za mirovne studije u 2020. godini činile su: Lana Jurman (program *Mirovno obrazovanje i afirmacija nenasilja*), Sara Kekuš (program *Azil, integracija i ljudska sigurnost*), Sara Lalić (programska voditeljica), Cvijeta Senta (organizacijska voditeljica) i Gordana Borić (voditeljica financija). Gordana Borić je na ovu funkciju u prvom kvartalu godine dala ostavku, a krajem godine na skupštini je Cvijeta Senta izašla iz Izvršnog odbora, a na mjesto članice Izvršnog odbora i organizacijske voditeljice stupila je Iva Zenzerović Šloser.

Policy - programska koordinacija ima zadatak osigurati sustavan i prepoznatljiv rad organizacije, pratiti i nadzirati programski rad organizacije, strateški se određuje prema aktualnim događajima te je odgovorna za stvaranje strateških partnerstava s drugim organizacijama. Koordinacija je i ove godine nastavila s radom. Svrha ovog tijela je da se osigura ne samo dodatna sinergija programa unutar CMS-a, već i jači zagovarački utjecaj. U 2020. godini sastajala se u prosjeku jednom mjesečno u raznim formatima, uključujući radnike/ce prema temama od interesa.

Savjet Izvršnom odboru se nije sastajao u 2020. godini u svom punom sastavu. Članove Savjeta je Izvršni odbor kontaktirao po potrebi, a vezano za razvoj programa ili pojedinih aktivnosti unutar programa. Savjet IO čine: Marija Bartulović, Ivana Radačić, Dražen Šimleša, Drago Župarić-Iljić i Vesna Kesić. Vesna nas je, nažalost, napustila na samom kraju godine.

Stalno radno tijelo Skupštine (SRTS) jedno je od tri statutarna tijela Centra za mirovne studije (uz Izvršni odbor i Skupštinu). U mandatu ovog tijela je primanje neanonimnih žalbi ili prigovora na odluke Izvršnog odbora i rad Centra za mirovne studije te žalbi u skladu s Protokolom za zaštitu radnika od mobbinga. Do 11. srpnja, SRTS je djelovao u sastavu: Lovorka Bačić, Josip Brković, Jasna Račić, Aneta Vladimirov i Drago Župarić-Iljić. Na sjednici Skupštine izabrani su: Josip Brković, Branka Juran, Maja Pleić, Tea Vidović Dalipi i Aneta Vladimirov.

Uredski sastanci su se tijekom godine uglavnom održavali svakog petka te služe za informiranje o najznačajnijim događajima prošlog i narednog tjedna, o čemu bilješku šaljemo na mailing listu zaposlenih.

U prosincu su se svi zaposleni sastali na **operativnom planiranju za 2021. godinu**. Operativno planiranje služi za bolje slaganje rokova i zaduženja unutar organizacije, a iz planiranih aktivnosti se kreiraju i opisi poslova za iduću godinu. Revizije operativnog plana radimo svaka četiri mjeseca, u travnju i rujnu, te krećemo u novi ciklus operativnog planiranja za narednu godinu u prosincu.

I u 2020. godini, koristili smo institucionalnu potporu Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva, ovog puta nam je ovo bila zadnja godina iz trogodišnjeg ciklusa. Izvještaj je uredno predan i podrška je zaključena, a na novi ciklus podrške ćemo se prijaviti u rujnu 2021. godine.

Ljudi CMS-a

U 2020. godinu je u CMS-u bilo zaposleno 17 ljudi, odnosno u CMS-u su u nekom dijelu godine svakodnevno radili:

Maddalena Avon, voditeljica projekata u programu *Azil, integracija i ljudska sigurnost*,

Lovorka Bačić, voditeljica projekata u programu *Mirovno obrazovanje i afirmacija nenasilja*,

Gordana Borić, voditeljica financija,

Ana Ćuća, voditeljica projekata u programu *Azil, integracija i ljudska sigurnost*,

Antonio Čelan, voditelj ureda,

Lana Jurman, voditeljica programa *Mirovno obrazovanje i afirmacija nenasilja*,

Sandra Kasunić, voditeljica projekta u programu *Borba protiv nejednakosti*,

Sandra Keitoue, administrativna voditeljica projekata i namicanja sredstava,

Sara Kekuš, voditeljica programa *Azil, integracija i ljudska sigurnost*,

Matea Kosovec, voditeljica financija

Sara Lalić, programska voditeljica,

Lucija Mulalić, koordinatorica volontera i suradnica u programu *Azil, integracija i ljudska sigurnost*,

Antonia Pindulić, pravnica,

Cvijeta Senta, organizacijska voditeljica,

Lovorka Šošić, voditeljica odnosa s javnošću,

Tea Vidović Dalipi, voditeljica projekata u programu *Azil, integracija i ljudska sigurnost* i

Iva Zenzerović Šloser, voditeljica projekata u programu *Mirovno obrazovanje i afirmacija nenasilja*.

Sredinom je godine iz radnog odnosa u Centru za mirovne studije otišla Gordana Borić. Ovim putem želimo zahvaliti Gogi na dugogodišnjem i velikom doprinosu radu CMS-a – kao članice radnog kolektiva, voditeljice financija i članice Izvršnog odbora! Gordanu je na mjestu voditeljice zamijenila Matea Kosovec koja je do sada imala značajno iskustvo vođena financija i projektnog managementa u organizacijama civilnog društva.

Ovim putem zahvaljujemo i Cvijeti Senta kojoj je krajem godine završio mandat organizacijske voditeljice. Cvijetin je doprinos organizacijskom razvoju CMS-a proteklih godina nemjerljiv i organizacija će plodove njenog rada osjećati još mnogo godina!

Evaluacije rada zaposlenih su zbog nemogućnosti susreta uživo u prvoj polovici godine provedene u fazama po timovima tijekom čitave godine. U ovoj godini je dio zaposlenih koristio mogućnost stručne supervizije.

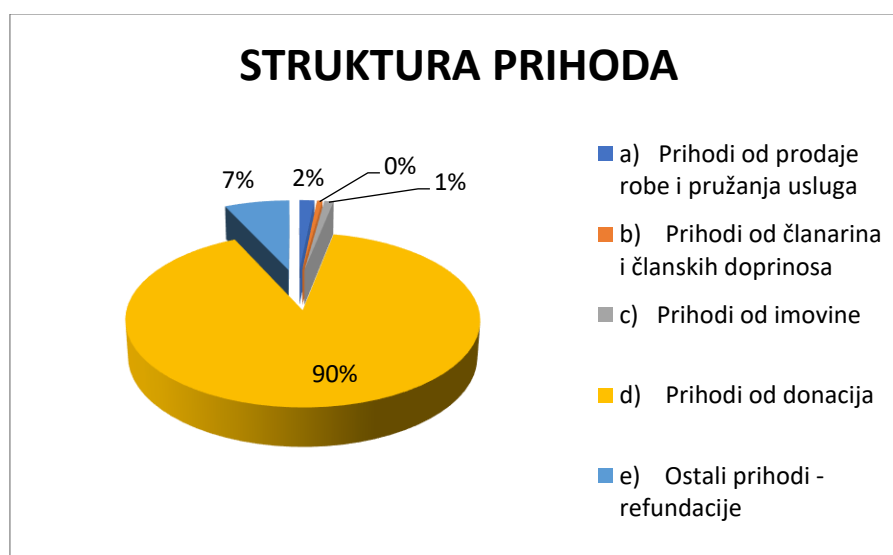
Uz zaposlene u CMS-u, doprinos njegovom radu daju i deseci volontera i volonterki, članova i članica i vanjskih suradnika i suradnica. Hvala im na silnom vremenu i trudu koje su uložili u naše programe!

III FINANCIJSKI IZVJEŠTAJ ZA 2020. GODINU

Prihodi u 2020. godini

Prihodi Centra za mirovne studije čine prihodi od prodaje roba i pružanja usluga, prihodi od članarina i članskih doprinosa, prihodi od imovine, prihodi od donacija te ostali prihodi u koje ubrajamo prihode od refundacija za troškove sudjelovanja na projektima s drugim organizacijama (troškovi putovanja i slično). Ukupni prihodi Centra za mirovne studije u 2020. godini su iznosili **4.878.584,00 kune**. Prihodi od donacija za provedbu projekata čine najveći udio u ukupnim prihodima CMS-a i iznose 89,90%. U 2020. godini, Centar za mirovne studije je sudjelovao i u redovitom izvještavanju o stanju ljudskih prava za European Union Agency for Fundamental Rights (FRA), te provedbi aktivnosti za European Network Against Racism (ENAR), European Council on Refugees and Exiles (ECRE) i The Media Diversity Institute (MDI), a prihodi od tih aktivnosti sudjeluju sa 6,93% u ukupnim prihodima CMS-a. Prihodi od prodaje roba i pružanja usluga čine 1,59% prihoda, članarina i članskih doprinosa 0,58% prihoda, dok prihodi od imovine sudjeluju s ukupno 0,99% u ukupnim prihodima u 2020. godini.

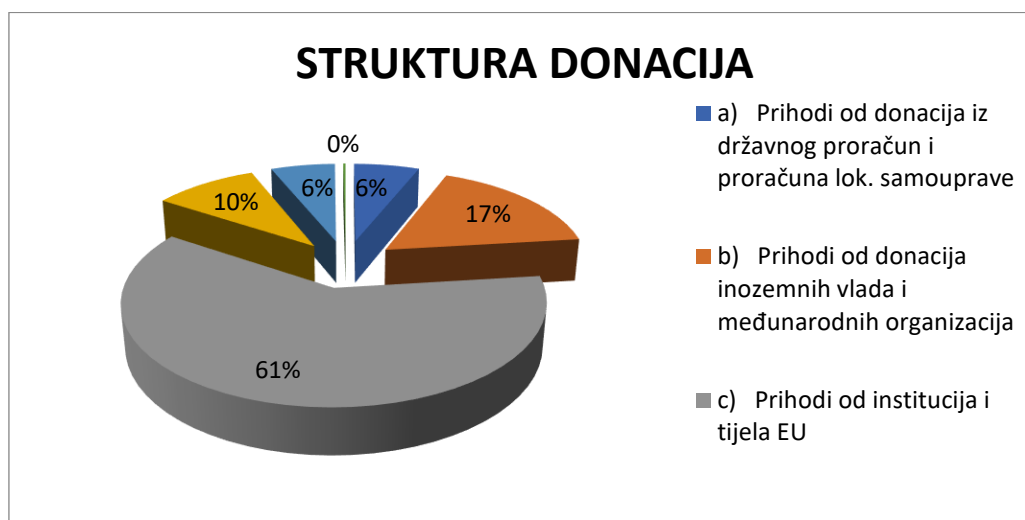
STRUKTURA PRIHODA	IZNOS	%
a) Prihodi od prodaje robe i pružanja usluga	77.601,00	1,59%
b) Prihodi od članarina i članskih doprinosa	28.514,00	0,58%
c) Prihodi od imovine	48.515,00	0,99%
d) Prihodi od donacija	4.385.790,00	89,90%
e) Ostali prihodi - refundacije	338.164,00	6,93%
UKUPNO	4.878.584,00	100,00%

Struktura prihoda od donacija u 2020. godini

Tijekom 2020. godine, najveći udio u donacijama čine prihodi od donacija inozemnih vlada i međunarodnih organizacija (Foundation Open Society Institute, US Embassy, Global fund for Children, The Dutch Council for Refugees) te institucija i tijela EU (AMIF, REC, HORIZON, EACEA, ERASMUS) - 78,12%. Udio prihoda od donacija iz državnog proračuna i proračuna lokalne samouprave čini 6,07% proračuna i odnosi se uglavnom na sredstva za sufinanciranje EU projekata. U 2020. godini CMS je koristio treću, posljednju godinu odobrene institucionalne podrške Zaklade za razvoj civilnoga društva, a taj prihod iznosio je 5,97% u ukupnim prihodima od donacija. Prihodi od trgovačkih društava i ostalih pravnih osoba odnose se na partnerske projekte koje CMS provodi s drugim organizacijama (primjerice, Hrvatsko-švicarski program suradnje i Europski socijalni fond) i čine 9,63% ukupnog udjela u prihodima od donacija. Manji dio prihoda odnosi se na prihode donacija građana i kućanstava, u ukupnom postotku od 0,22%.

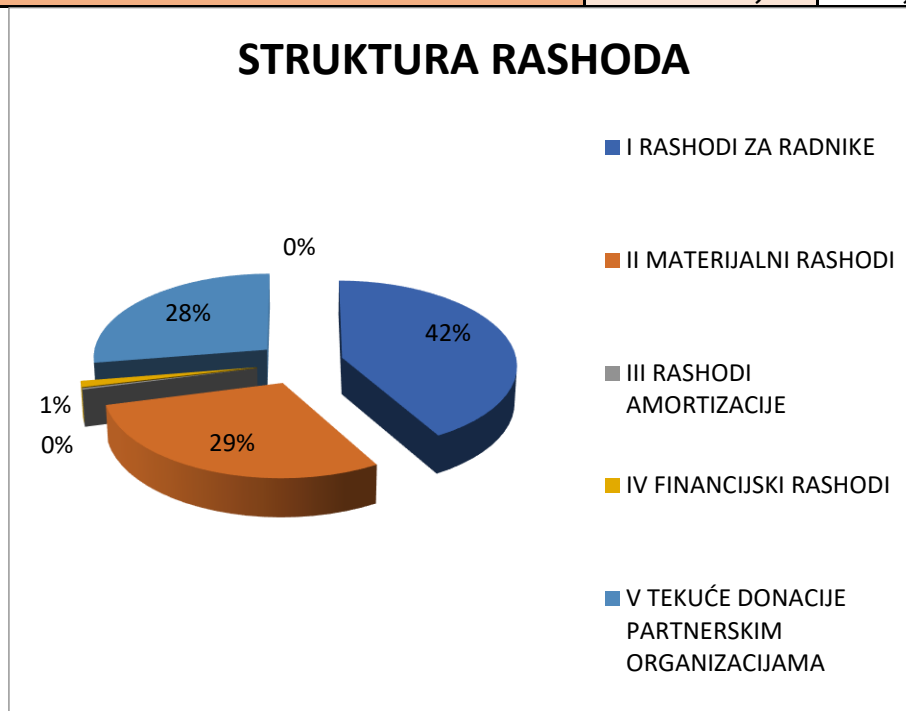
STRUKTURA DONACIJA	IZNOS	%
a) Prihodi od donacija iz državnog proračun i proračuna lok. samouprave	266.410,00	6,07%
b) Prihodi od donacija inozemnih vlada i međunarodnih organizacija	746.767,00	17,03%
c) Prihodi od institucija i tijela EU	2.679.177,00	61,09%
d) Prihodi od trgovačkih društva i ostalih pravnih osoba	422.285,00	9,63%
e) Prihodi od trgovačkih društava - Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva	261.680,00	5,97%
f) Prihodi od donacija građana i kućanstava	9.471,00	0,22%
UKUPNO	4.385.790,00	100,00%

Rashodi u 2020. godini

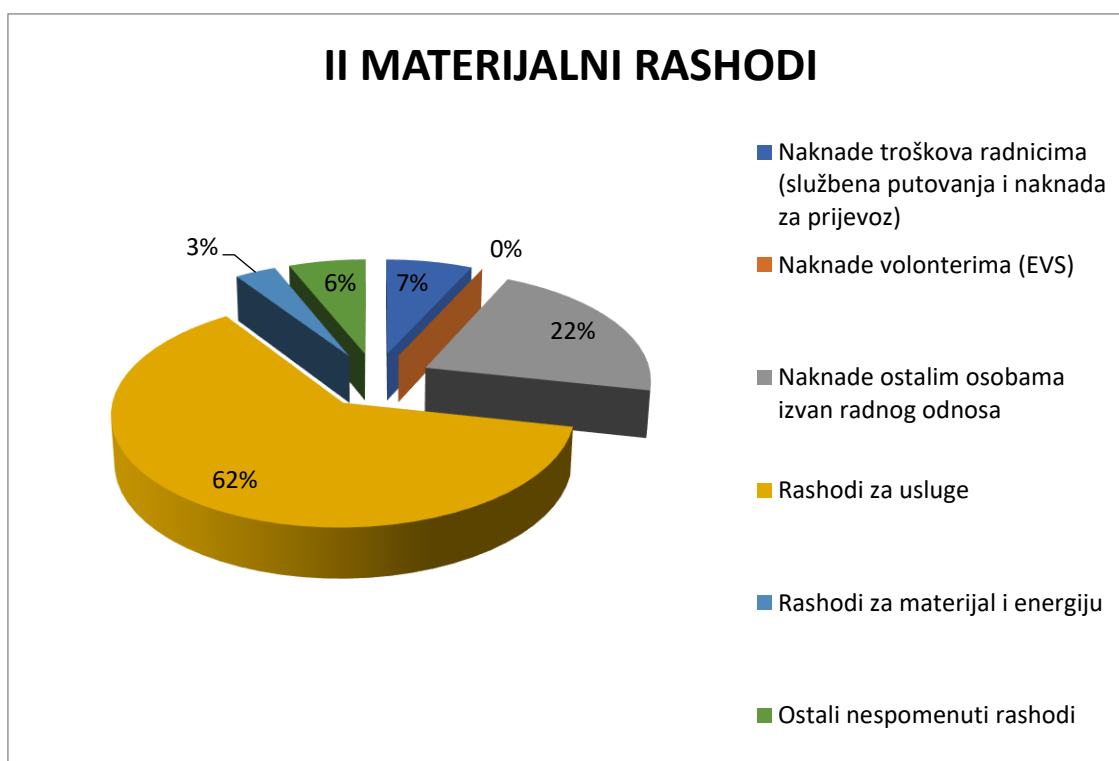
Ukupni rashodi CMS-a u 2020. godini iznosili su **4.895.503,00 kune**. Rashodi za radnike/ice (plaće) čine 41,71% ukupnih rashoda. U 2020. godini prosječan broj zaposlenih bio je 16, dok je prosječna isplaćena neto plaća iznosila 6.520,00 kuna. Materijalni rashodi sudjeluju s 29,32% u ukupnim rashodima, dok rashodi za amortizaciju čine 0,28% ukupnih rashoda. Financijski rashodi odnose se na rashode za bankovne usluge i usluge platnog prometa, kao i na negativne tečajne razlike te čine 1,18%. Isplate tekućih donacija partnerskim organizacijama iznose 27,52% ukupnih rashoda organizacije, a odnose se na isplate partnerskim organizacijama u provedbi projekta *BEST: Let's replay the Fraternity Card!* te Kući ljudskih prava za provedbu projekta *Time for a GOOD Education 2.0*.

STRUKTURA RASHODA	IZNOS	Postotak u ukupnim rashodima
I RASHODI ZA RADNIKE	2.042.062,00	41,71%
II MATERIJALNI RASHODI	1.435.194,00	29,32%
III RASHODI AMORTIZACIJE	13.600,00	0,28%
IV FINANCIJSKI RASHODI	57.588,00	1,18%
V TEKUĆE DONACIJE PARTNERSKIM ORGANIZACIJAMA	1.347.059,00	27,52%
VI OSTALI RASHODI	0,00	0,00%
UKUPNO	4.895.503,00	100,00%

Struktura materijalnih rashoda u 2020. godini

II MATERIJALNI RASHODI	IZNOS	Postotak u ukupnim rashodima
Naknade troškova radnicima (službena putovanja i naknada za prijevoz)	98.804,00	6,88%
Naknade volonterima (EVS)	31,00	0,00%
Naknade ostalim osobama izvan radnog odnosa	308.144,00	21,47%
Rashodi za usluge	892.737,00	62,20%
Rashodi za materijal i energiju	47.352,00	3,30%
Ostali nespomenuti rashodi (članarine u mrežama/organizacijama, reprezentacija, kotizacije, osiguranja)	88.126,00	6,14%
UKUPNO	1.435.194,00	100,00%

Centar za mirovne studije je u 2020. godini provodio 34 projekta za čiju je provedbu bilo odgovorno 16 radnika/ca zaposlenih na puno radno vrijeme. Tijekom 2020. godine organizacija je imala stabilno poslovanje, uspijevala je završiti projekte u ugovorenom roku i pokrivati sve obaveze prema radnicima/cama, dobavljačima i državi u zakonskom roku. Uslijed situacije s pandemijom COVID-19, ugovoreni rokovi provedbe za neke od projekata su se produžili. Za veći dio takvih projekata uspio se realocirati određeni dodatni iznos za troškove plaća za radnike/ice, zbog ostalih ušteda na projektima jer nije bilo nekih planiranih aktivnosti (primjerice, putovanja nisu bila moguća, a sastanci i javna događanja održavali su se online) pa je time ipak kompenziran duži angažman radnika/ica na tim produljenim projektima.

U 2020. godini odobrena je jedna kratkoročna pozajmica u iznosu od 94.000 kuna Romskoj organizaciji mladih Hrvatske (ROM HR), a prva rata povrata planirana je za prvi kvartal 2021. godine. S obzirom na visinu prihoda, Centar za mirovne studije obveznik je redovitog godišnjeg Uvida u financijske izvještaje koji je za 2020. godinu obavila ovlaštena revizorska kuća VERITAS REVIZIJA d.o.o. za reviziju i porezno savjetovanje i čije je izvješće, zajedno s cjelovitim financijskim izvještajem za 2020. godinu (bilanca, izvještaj o приходima i rashodima, bilješka uz financijske izvještaje), objavljeno na mrežnim stranicama udruge, te je dostupno na [poveznici](#).

Organizacija je u 2020. godini ostvarila nešto manje prihoda nego što je imala rashoda – manjak prihoda je 16.919,00 kn. Razlog tome je kašnjenje uplata za neke od ugovorenih projekata, a koje ovise o odobrenjima izvještaja čiji rokovi su se pomaknuli zbog produljenja provedbe. Ta razlika pokrivena je viškom prihoda iz prethodnih godina. Ostatak viška prihoda iz prethodnih godina, u iznosu od 607.619,00 kuna, odnosi se na podmirenja projektnih obaveza za ugovorene projekte čije dospjeće nastupa u 2021. godini. Sredstva u fondu za organizacijsku rezervu se prenose u sljedeću fiskalnu godinu.

IV PLAN CMS-A ZA 2021. GODINU

Program *Mirovno obrazovanje i afirmacija nenasilja* planira u 2021. godini nastavak koordinacije *Erasmus+ projekta BEST: Build European Solidarity today* - suradnju s partnerima, organizaciju aktivnosti u Hrvatskoj i međunarodni rad na zagovaranju građanskog obrazovanja. Provodit ćemo prvi hibridni program Mirovnih studija s polaznicama iz cijele Hrvatske. Pilotirat ćemo nove edukacije i treninge - Medijatori u romskim zajednicama i regionalni trening za nastavnice o govoru mržnje. U području prava na obrazovanje i nejednakosti radit ćemo istraživanje kako bismo izradili zagovaračke smjernice i preporuke za unapređenje sustava te ćemo kontinuirano pratiti javne politike u ovom području i u suradnji s udrugama i stručnjacima zagovarati kvalitetna rješenja. Nastavit ćemo pratiti pristup obrazovanju i za ranjive skupine (djece slabijeg socio-ekonomskog statusa, izbjeglice, Rome) te u suradnji sa znanstvenom zajednicom i udrugama pokušati utjecati na promjene u sustavu. Kroz projekt *SKOCKANO* radit ćemo na podizanju kvalitete neformalnih obrazovnih program koje provode udruge. Kako bismo ostvarile taj cilj krećemo, u participativnom procesu s velikim brojem udruga i stručnjaka/inja, razvijati sustav osiguranja kvalitete neformalnih obrazovnih programa (SOK), a pripremat ćemo i online edukacije za udruge kako bismo olakšale taj proces. Nastavljamo i dugogodišnji rad na zagovaranju i podršci kvalitetnom uvođenju i provedbi GOO-a kao i podršku obrazovnim radnicama kroz izradu materijala i stručna usavršavanja - novi kurikulum stručnog usavršavanja i radni materijal u području ekonomske dimenzije GOO-a.

Program *Azil, migracije i ljudska sigurnost* u 2021. godini planira nastaviti s radom u području osiguravanja pristupa sustavu azila osobama čiji je život ugrožen i koje žele zatražiti međunarodnu zaštitu u Hrvatskoj - kroz suradnju s organizacijama civilnog društva, građanima i građankama, nezavisnim institucijama za zaštitu ljudskih prava te zagovaranjem prema nadležnim institucijama da se to pravo ostvaruje. Planiramo nastaviti upozoravati na nasilna i nezakonita protjerivanja izbjeglica i drugih migranata s teritorija RH od strane hrvatske policije te zahtijevati da nadležni preuzmu odgovornost i da se nezakonite i nasilne prakse zaustave. Nadamo se da će nam 2021. omogućiti nastavak terenskog rada, odnosno suradnje i pružanja podrške u BiH i Srbiji. Nastavit ćemo pratiti razvoj prijedloga nove migracijske i azilne politike EU, koja će svoje posljedice ostaviti na hrvatskim granicama. U kontekstu besplatne pravne pomoći, namjeravamo ojačati vlastite kapacitete umrežavanjem s ostalim stručnjacima i volonterima, a posebno nas veseli ponovna suradnja s Pravnom klinikom.

Planiramo organizirati radionice komunikacijske pripreme za javne nastupe za izbjeglice i druge migrante te ih osnažiti za prepoznavanje i prijavljivanje govora mržnje. Nastavit ćemo pratiti strateške slučajeve i identificirati potencijalne nove, razvijati metodologiju za bolje prikupljanje dokaza i svjedočanstava o nezakonitim protjerivanjima i unapređivati zagovarački rad BVMN mreže prema UN-u i EU institucijama. Također, planiramo daljnje osnaživanje migrantskih kolektiva i pojedinaca u aktivnom uključivanju u hrvatsko društvo, kroz javna predavanja, društvena događanja i susrete. Planiramo daljnje zagovaranje uključive, održive i dugoročne integracije te integracijskih politika kroz rad u Radnoj skupini za integraciju Vlade RH, čija je CMS članica, kao i daljnje međusobno povezivanje organizacija civilnog društva i zajednički zagovarački rad na integraciji kroz Koordinaciju za integraciju. Nastavit ćemo suradnju i osnaživanje volonterki i volontera KVOC-a u podršci izbjeglicama i drugim strancima u Hrvatskoj kroz organiziranje integracijskih radionica, podrške u učenju jezika, traženju posla, kulturnim i drugim aktivnostima. Nastavit ćemo raditi na poboljšanju uključenosti izbjeglica i drugih migranata na tržište rada kroz zagovaranje poboljšanja radnih uvjeta i prilika za (pre)kvalifikaciju, osvještavanje i educiranje poslodavaca te unaprjeđenje vještina za samozapošljavanje. Nastavit ćemo s radom na osnaživanju muškaraca izbjeglica i drugih stranaca kroz suradnju i organizaciju radionica s udrugom Status M na temu rodni uloga i maskuliniteta. Posebno važnim vidimo i rad na brizi za mentalno zdravlje i prevenciju sagorijevanja među aktivistkinjama i aktivistima koji pružaju podršku izbjeglicama i drugim migrantima.

Program *Borba protiv nejednakosti* nastavit će raditi u temama antidiskriminacije, borbe protiv rasizma i povezanih nesnošljivosti, te suzbijanja štetnog govora i nasilja motiviranog mržnjom te predrasudama kroz istraživanja, suradnje, zagovaranje na domaćoj i inozemnoj razini. Očekujemo usvajanje Protokola o postupanju u slučaju zločina iz mržnje i osnivanje nove Radne skupine u čijem radu želimo nastaviti sudjelovati. Očekuje se usvajanje Nacionalnog plana za zaštitu i promicanje ljudskih prava i suzbijanja diskriminacije za razdoblje od 2021. 2027., kao i Nacionalnog plana za uključivanje Roma za razdoblje od 2021. do 2027. godine te ćemo zasigurno, samostalno ili u suradnji s partnerskim organizacijama, pratiti njihovu provedbu. Nastavit ćemo pratiti štetan i diskriminatoran govor i govor mržnje na društvenim mrežama kroz cikluse praćenja u kojima sudjelujemo uz suradničke organizacije iz EU, ali i domaće partnere te ćemo provesti kampanju protiv govora mržnje na internetu namijenjenu mladima. Također, u prvoj ćemo polovici godine provesti niz javnih i umjetničkih događanja s ciljem senzibilizacije opće javnosti o diskriminaciji Roma, a održat ćemo i niz treninga za medijatore u romskim zajednicama. I u 2021. godini bit ćemo aktivni u mrežama Liberties i SOLIDAR te doprinositi njihovim izvještajima i

drugim aktivnostima. U 2021. godini, Sara Lalić će djelovati kao vanjska članica Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Hrvatskog sabora, a nastaviti ćemo biti aktivni i kroz Savjet za razvoj civilnoga društva.

U smislu upravljanja i organizacijskog razvoja, početkom 2021. započeti ćemo novi ciklus organizacijskog rada za čiju pripremu i razradu novih mjera koristimo nekoliko izvora: organizacijski upitnik temeljen na metodologiji sindikata Rad po mjeri čovjeka za sve zaposlene, rezultate godišnjih samoevaluacija i timskih evaluacija te preporuke supervizija. Temeljem ovih podataka, sredinom 2021. nova organizacijska voditeljica i Izvršni odbor izradit će prijedlog novih mjera organizacijskog razvoja za sljedećih nekoliko godina. U 2021. godini planirane su dvije sjednice skupštine CMS-a. Godišnje evaluacije svih zaposlenih planirane su za prvi kvartal 2020. godine prema ustaljenom obrascu. Osim toga, tijekom 2021. godine, radit ćemo i na Planu namicanja sredstava te na reviziji opisa radnih mjesta zaposlenih, na prijavi na novi ciklus institucionalne potpore Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva te na pripremi obilježavanja 25. obljetnice osnivanja CMS-a.